

Denique commemoro pronomen „quisquam“ semel cum substantivo coniunctum, id quod aurea, quam vocant, aetate rarum est; V, 7, 13 „nec cuiquam melior sperande puellae“ (cfr. Draeg. I. p. 99).

Iam nos convertamus ad verbum, de quo explanatius mihi disserendum erit.

De verbo.

Hanc disputationis meae partem ita instituo, ut primum in temporum, deinde in modorum usum inquiram et, quantum Propertius differat ab aliis suae aetatis poetis, ostendam.

Ac primum de infinitivo perfecti pro infinitivo praesentis posito exponam.

Qua sermonis latini proprietate quamquam et priscos scriptores et poetas aureae aetatis saepe usos esse non ignoramus, tamen non supervacaneum iudico copiosius de hac re disputare et hunc infinitivum perfecti nonnunquam metri causa — id quod negat Draegerus (hist. Synt. I. p. 256) — adhibitum esse exemplis allatis probare.

Catullus raro infinitivum perfecti pro infinitivo praesentis posuisse mihi videtur; nam perlegenti carmina eius unum mihi occurrit exemplum huius usus (69, 2), qui in Tibulli elegiis fere quattuor et viginti locis reperitur (cfr. Streifinger, de synt. Tib. p. 25).

E Properti carminibus collegi hos infinitivos perfecti notione praesentis usurpatos: I, 1, 15 „potuit domuisse“; II, 6, 25 „quid opus (sc. fuit) statuuisse“; I, 17, 1 „potui fugisse“; III, 4, 11 „iuvat legisse“; III, 8, 3 „potuit posuisse“; IV, 13, 30 „est inseruisse“; 4, 19 sqq., „me iuvat coluisse Heliconam . . . implicuisse, me iuvat vincere et habere“.

Frequentissimus autem hic usus fuit Ovidio (cfr. Bueht, de infinitivi usu ap. Ov. comment. p. 30 sqq.), Horatio (Draeg. I. p. 256), Silio Italico, qui quinquagies infinitivum perfecti significatione praesentis posuit et duodevicies infinitivis praesentis et perfecti in uno eodemque enuntiato usus est. (Cfr. Schinkel „Quaest. Silianae“ p. 41 sqq.)

Ab hoc infinitivo distinguendus est perfecti logici quod dicitur infinitivus, quem bis legimus in Properti elegiis: III, 1, 6 „in magnis et voluisse sat est“ et IV, 12, 20 „pudor est non licuisse mori“.

Similiter atque infinitivum Propertius participium quoque perfecti usurpat, ubi praesens aut gerundium praetuleris. Exemplis,

quae Hertzbergius (l. p. 120 sq.)¹⁾ attulit, addo haec: I, 6, 6 „mutato colore“, quod participium non alio modo nisi „dum mutat colorem“ explicari posse e sententia elucet; II, 4, 16; III, 5, 11; 29, 13; IV, 23, 22; V, 25, 4.

Huius absoluti, ut ita dicam, participii, quod deficiente participio praesentis passivi iam aurea litterarum aetate adhibitum est (Draeg. I p. 793), mentionem feci, quod Draegerus e poetis nullum attulit exemplum.

Deinde annotandum est hoc loco, Propertium verbi finiti tempora saepe commutasse, sive metro coactus sive orationem ornare studens; sed cum de hac re Hertzbergius (I. p. 119 sqq.) copiosius iam disseruerit, restat mihi, ut adiungam duo, quae mihi legenti occurrerunt, exempla: I, 20, 7 sq. „sive leges — sive tinxerit — sive spatiabere“; III, 19, 34 sq. „vix venit — ni tibi nos erimus“.

Haud dubium esse iudico, quin perfectum consuetudinis, quod apud Propertium ter (I, 12, 15; 17; II, 9, 32), apud Tibullum semel invenitur, cum Vergilius et Horatius eo saepissime usi sint (Draeg. I. p. 253 sq.), imitatione quadam aoristi graeci apud poetas illius aetatis increbuerit.

Denique priusquam accedam ad ea, quae de modorum usu mihi dicenda sunt, commemoro nonnunquam tempus praesens pro perfecto positum esse IV, 13, 19 sq. „capere fertur nec erubuisse“; IV, 8, 9; 2, 43; V, 4, 54; 1, 77.

Quam ad temporum permutationem pertinet etiam v. III, 19, 34 „vix venit“, ubi praesens pro futuro adhibitum est.

Ad modorum usum quod attinet, id in primis annotandum est, Propertium in interrogationibus obliquis non solum saepe indicativum adhibere — id quod priscae scriptores latini fecerunt (cfr. Draeg. II. p. 461) — sed etiam indicativum coniunctivo permutare (Draeg. II. p. 474).

Adiungo exemplis, quae Draegerus (II, p. 474) et Wolffius (De enuntiatis interrog. ap. Cat. Tib. Prop. p. 39) exhibent, haec: I, 17, 6 „Aspice, quam saevas increpat aura minas“ (ubi codd. DV „increpet“ praebent, quod Baehrensius recepit); III, 32, 78; IV, 1, 5; V, 3, 23.

Versus III, 32, 21 „Una tamen causa est, qua crimina tanta remitto“ et III, 32, 55 „aspice me, cui relicta est“ huc non refe-

¹⁾ I, 1, 19; 17, 7; IV, 11, 3; V, 3, 63.

rendi sunt, quod, quin non interrogativa, sed relativa enuntiata sint, non dubitamus.

Hoc usu Propertius multum discrepat a sermone priorum atque aequalium poetarum. Nam, cum apud priscos scriptores latinos saepe aperta quadam paratactica structura indicativus positus sit (Draeg. II. p. 461), apud Lucretium (cfr. Holtze synt. Luer. lin. p. 140) nullum invenitur exemplum, apud Catullum, quem directam structuram plane evitasse falso dicit Wolffius (de enunt. interrog. ap. Cat. etc. p. 39) hoc: 62, 12 „Aspicite, inuptae secum ut meditata requirunt.“ Alterum Catulli exemplum 69, 10 „admirari desine, cur fugiunt“¹⁾ magis relativum quam interrogativum praebet enuntiatum.

Tibullus semel (II, 4, 18), saepius Vergilius indicativo in enuntiatis interrogativis obliquis usus est, cum apud Ovidium me nusquam huius usus exemplum reperire meminerim. Duobus locis, quos e Vergilio attulit Draegerus (II. p. 474), addo alios: eclog. 5, 6 sq. „aspice, ut sparsit“; 8, 107; georg. 2, 107 „discere, ubi . . . incidit eurus“.

Denique Horatius ab illis legibus, quas scriptores aureae litterarum aetatis secuti sunt, non recedit. Ubi enim in carminibus eius interrogatio directa pro obliqua occurrit, oratio tam concitata est, ut poetam non hypotaetica, sed paratactica usum esse structura consentaneum sit. (Cfr. exempla, quae praebet Grabenstein „De interrogationum enuntiativarum usu Horatiano“ p. 13).

Mirum est, hunc usum apud posteriorum temporum scriptores non increbuisse (cfr. Draeg. II, p. 475).

Cum coniunctivum sine „ut“ finali post verba „volendi“ et post imperativum verborum „cavere“ et „facere“ apud omnes et priscae et aureae aetatis scriptores et vinctae et pedestris orationis inveniri haud ignoremus (Draeg. II. p. 283 sq.), illud tantum mihi annotandum esse puto, Propertium etiam post verba „dicere“ et „optare“ coniunctivum sine „ut“ admisisse: III, 8, 10 „dic naviget“; V, 3, 27 sq. „opto, e desiderio sit color iste meo.“²⁾

Apud Catullum neque post „dicere“ neque post „optare“ coniunctivum inveni, semel autem post „iubere“ (32, 3 iube ad te

¹⁾ L. Muellerus optimis nixus libris manuscriptis rectissime mihi videtur retinuisse indicativum.

²⁾ Draeg. II. p. 284 affert e Plauto Stich. 624 et (p. 289) e Verg. A. 4, 24; ex Ov. trist. II, 57.

veniam), quam structuram Ovidio adamatam (Draeg. II. p. 288) Propertius omnino spreuit.

Porro poetam particulam „ne“ cum imperativo praesentis secundae personae iunxisse (III, 13, 14 „ne dubita“; III, 7, 49; 8, 7 „ne desere“) minime miramur, quod hunc usum, quem potissimum poetae comici praebent (Kuehner lat. Gr. II. § 51), etiam apud Catullum ¹⁾, Tibullum ²⁾, Vergilium reperimus, sed in v. II, 3, 26 „ne putes“ (pro „ne putaveris“) offendimus, quod Propertius, quamquam personam alloquitur notam, tamen contra leges sermonis latini (Draeg. I. p. 312) coniunctivo praesentis utitur.

Particulam „quamvis“ Propertius sexies decies cum coniunctivo ³⁾, quater (I, 18, 13; II, 8, 27; III, 19, 22; IV, 18, 28), non sexies, ut dicit Hertzbergius (I. p. 118), cum indicativo construxit, cum Catullus et Tibullus hanc licentiam plane evitaverint ⁴⁾.

Ad particulam „cum“ quod attinet, Propertium leges aureae, quae dicitur, latinitatis secutum esse magno numero locorum demonstravit Hertzbergius (I. p. 118 sq.). Sed cum superfluum sit, omnia illa exempla hic enumerare, id tantum moneo me particulam „cum“ notione temporali fere quinquagies cum indicativo, cum coniunctivo quinquies decies in elegiis Propertianis constructam invenisse.

Denique mihi annotandum est, particulam „dum“ significatione „während, solange als“ a Propertio bis cum indicativo imperfecti copulatam esse, id quod in litteris aureae quae vocatur aetatis perraro reperitur (cfr. Draeg. hist. Synt. II. p. 604).

Duo illi loci sunt: V, 10, 33 „Dumque aries pulsabat murum, Cossus ait“ et III, 6, 11 „At dum demissis supplex cervicibus ibam, Dicebar siccio vilior esse lacu“.

De vi atque usu infinitivi disputationem ita instituo, ut primum de infinitivo subiecti locum tenente, deinde de infinitivo accusativi vel remotioris cuiusdam obiecti munere fungente, postremo de nominativo et accusativo cum infinitivo disseram.

Cum apud priscos poetas latinos verbum impersonale „est“

¹⁾ 67, 18; 62, 59; 61, 195.

²⁾ Streif, p. 30 novem attulit exempla.

³⁾ I, 3, 10; 8, 37; 10, 7; 19, 17; II, 3, 9; 5, 29; 7, 4; 9, 7; 9, 45; III, 9, 17; 18, 8; 20, 29; 20, 33; 30, 35; 32, 75; V, 7, 49.

⁴⁾ Saepissime „quamvis“ cum indicativo ab Ovidio et Horatio constructa est. Cfr. Draeg. II, p. 770.

perraro notione „licet“ (*ἔξεσσι*) inveniatur, hic usus apud poetas aevi Augustei increbuit.

Exemplis ¹⁾, quae Draegerus (II. p. 302) e Propertio attulit, addo haec: III, 1, 21 „non est (= licet) tangere“; IV, 13, 30 „nec digitum angusta est inseruisse via“, ubi „est“ pro „feri potest“ positum esse elucet. Cfr. I, 20, 13; II, 7, 13 (cfr. etiam Senger, *der Inf. bei Cat., Tib. u. Prop.* Speier 1886 p. 34 sq.)

Haec structura, quam in prosa oratione ante Livium non inveni falso commemorasse Draegerum demonstravit Schmidtus (de usu inf. ap. Luc., Val. Flacc., Sil. Ital. p. 13), frequens fuit Vergilio et Horatio (cfr. Krause, *de Vergili usurpatione infinitivi* p. 16 sq.), apud Silium Italicum autem quattuordecim reperitur locis (cfr. Schmidt, *ib.* p. 12 sq.), cum Ovidius eam spreverit.

Haud raro apud Propertium substantivum abstractum praedicatum infinitivi est; mentione digni sunt hi loci, quos, quamquam a Draegero et Sengero (p. 37 sqq.) fere omnes allati sunt, tamen hic repeto, ut eos cum aliorum poetarum similibus comparem: IV, 12, 38 „nec fuerat nudas poena videre deas; cfr. Luc. 9, 299; IV, 12, 20 „pudor est non licuisse mori“ (= turpe est); (cfr. Tib. III, 2, 7; de Ovid. cfr. Bucht „de usu inf. ap. Ov. com. p. 7; Luc. Val. Fl., Sil. It. cfr. Schmidt p. 23). — IV, 12, 27 sq. „Illis munus erat decussa Cydonia ramo et dare puniceis plena canistra rubis“; IV, 8, 9 „Gloria Lysippi est animosa effingere signa“; errat Schmidtus, qui (p. 82) hunc infinitivum obiecti instar e substantivo „gloria“ pendere censet; nam „gloria“ praedicative pro „gloriosum“ positum esse ex hoc loco apparet, quem Schmidtus in medium protulit Luc. 8, 110 „Maxima gloria nobis erit servasse pignus“. I, 10, 3 „meminisse voluptas“ (cfr. Ov. her. 12, 21; Val. Fl. bis cfr. Schmidt. p. 25.)

III, 19, 24 „ferre ego formosam nullum onus esse puto“ (etiam ap. Cic. cfr. Draeg. II. p. 363).

Mentione maxime dignus est v. III, 24, 5 sq. „Sed non tam ardoris culpa est neque crimina caeli, quam totiens sanctos non habuisse deos“; nam licet dubitare, utrum substantivum „culpa“ subiectum an praedicatum sit infinitivi „habuisse“. (cfr. Draeg. II. p. 366).

¹⁾ I, 20, 13; IV, 2, 41, ubi verbum „est“ non tam licet, quam accidit significat.

Plura mihi dicenda sunt de infinitivo obiecti instar posito.

Atque primum de infinitivis obiecti accusativi instar e verbis pendentibus disseram.

Verbum „fugere“, quod notione „nolle“ apud aureae, quae dicitur, aetatis scriptores rarissime legitur (cfr. Draeger II, p. 335; Kuehner lat. Gr. II, § 124, 1, a) inveni II, 9, 52 „fugiam subire“; (Tib. I, 4, 9).

Verba „scire, nescire, nosse“, si sunt auxiliaria, quae vocamus, verba, omnibus temporibus cum infinitivo constructa esse constat (Draeg. II. p. 346), unde paucos affero locos ut: III, 8, 32 „nescit abesse“; IV, 14, 44; 2, 49; III, 24, 13; 7, 30; IV, 23, 5. (cfr. etiam Schmidt de usu inf. ap. Luc. etc. p. 60).

Practermisso verbo, „discere“, ¹⁾ quod non solum Vergilio, Ovidio posterioribusque poetis frequentissimum est, sed etiam semel in Sallustio occurrit (Draeg. II. p. 348), transeo ad verbum „doceo“, de quo Draegerum (p. 348) valde miror dicere:

„Docere hie und da seit Cicero“; verbum enim docere inde a Lucretio cum infinitivo copulatum est cfr. Lucr. III, 1028 sq. „docuit superire“; V, 1100 sq.; 1141 sq.; 1302; 1451 sq. (Holtze synt. Lucr. lin. p. 128; Reichenhart, der Infin. bei Lucrez Acta Sem. Erlang. Bd. IV, p. 462); adiungo e Catulli libro 68, 118 „ferre iugum docuit“; e Tibullo I, 2, 19; 4, 17; 59; I, 7, 33, 37; II, 1, 39; 3, 14; III, 4, 65; Propertius nobis praebet II, 6, 21 „rapere docuisti Sabinas.“

Porro etiam illud moneo, a Propertio nonnulla verba, quae in oratione pedestri coniunctiones „ut“ aut „ne“ sequi solent, cum infinitivo construi: „imperat mutare“ V, 8, 85, ²⁾ cuius loci Draegerus mentionem non fecit; „mutare cavebo“ III, 9, 17 ³⁾ (Draeg. II, 334); (cfr. Cat. 50, 21, „laedere caveto“); deinde „quae scire timet“ III, 16, 50; ⁴⁾

Accedo ad infinitivum, qui consilii vocari solet. Hunc infinitivum e verbis motum aliquem exprimentibus aptum, quem actionem sive consilium agendi significare satis apparet, dativi finalis, qui dicitur, munere fungi ex ipsa infinitivi in — r e cadentis natura, quem

¹⁾ Cfr. III, 19, 8; 27, 22; IV, 25, 18.

²⁾ Etiam ap. Verg., Ov., Hor. (Draeg. II, 326), Val. Fl., Luc., Sil. Ital. (Schmidt p. 55.)

³⁾ I, 10, 21, cave, ne . . cupias.

⁴⁾ Draeg. II. p. 341 cfr. etiam Tib. I, 4, 21 „iurare time“.

nil aliud esse nisi dativum nominis verbalis inter omnes constat, facile intellegitur. Cfr. Schaeffer, die syntact. Graecis. bei d. aug. Dicht. p. 68 sq.¹⁾

Huc referendum est etiam verbum causativum „dare“, quod a Tibullo²⁾, Vergilio, Ovidio, Horatio³⁾ posterioribusque poetis ut Lucano, Valerio Flacco, Silio Italico cum infinitivo constructur (Schmidt p. 70). Properti laudo haec duo exempla: III, 15, 18 „mi fortuna semper amare dedit“ et IV, 10, 64 „cognomen habere dedit“.

Semel in Properti elegiis (I, 9, 5 „non me Chaoniae vincant in amore columbae dicere“⁴⁾) e verbo „vincere“ infinitivus dependet, ubi ablativum gerundii exspectes; haec structura ideo singularis et mentione digna mihi visa est, quod aliis locis, ubi „vincere“ simili notione usurpatur, deest obiectum personale; cfr. Sil. Ital. 4, 431; 7, 223; 5, 552. (Schinkel. quaest. Sil. p. 70).

Denique verbum „valere“ bis (I, 14, 7; IV, 22, 35) cum infinitivo coniunctum esse, non quod singularis aut Properti propria sit constructio, annecto, sed quod Draegerus (II, p. 301), qui ex aliis poetis multa attulit exempla huius structurae, eam in Properti elegiis inveniri non commemoravit. (Cfr. etiam Senger p. 30).

Dativorum numero arbitror esse hos infinitivos: IV, 14, 43 „parcas vexare“; I, 15, 26 „parce movere deos“; II, 5, 18 „parce nocere tibi“ (cfr. Eurip. Or. 393 „*γείδου δ' ὀλιγάκις λέγειν κακά*“⁵⁾); I, 11, 12 „vacet audire susurros“⁶⁾; I, 20, 27 „oscula instabant carere“ (Draeg. p. 315).

Propertium e verbo „gaudere“ infinitivum aptum esse ablativi numero positum commemoro: I, 3, 23 „gaudebam formare“; II, 1, 8 „gaudet ire“ (cfr. Draeg. II, 347).

Hunc usum, quem scriptores solutae orationis, qui aurea aetate florebant, omnino spreverunt, etiam apud Lucretium (III, 614 „relinquere gauderet“), Tibullum (cfr. Streif. p. 33), Vergilium (cfr. Krause p. 41), Horatium posterioresque videmus.

¹⁾ I, 1, 12; 6, 33; 20, 23; III, 8, 17; V, 1, 71.

²⁾ Senger, der Inf. bei Cat. Tib. Prop. p. 4.

³⁾ Cfr. Draeger II, 367.

⁴⁾ Hanc versum attulit Draeg. II, p. 305.

⁵⁾ Cfr. Lucr. I, 667; Draeg. II, p. 335 laudat locos Catulli, Verg., Ov., Hor., Liv., Schmidt (p. 67) Luc., Val. Fl., Sil. It Senger p. 15.

⁶⁾ Schmidt p. 95.

Interdum substantivum abstractum infinitivi praedicatum esse iam supra exemplis allatis demonstravimus; nunc venimus ad infinitivos ita aptos e substantivis, ut non subiecti locum teneant, sed genetivi gerundii numero positi sint.

Draegerum, qui (II, p. 358) dicit: „Statt des Adiectivs steht ein abstractes Substantiv als Prädicat, durch welches der Infinitiv als Subiect erklärt wird“ vehementer falli censeo, quod una eademque paragrapho (§ 431) omnia complexus est substantiva, quibus infinitivus additus est, nullo facto discrimine inter infinitivos subiecti et obiecti munere fungentes.

E Properti elegiis mihi praesto sunt haec exempla:

III, 12, 23 sq. „mihi sit audacia excipere;

V, 1, 17 „nulli cura fuit externos quaerere divos.¹⁾

IV, 14, 4 „data libertas noscere amoris iter“;

I, 1, 28 „sit modo libertas, quae velit ira, loqui“; de hoc usu Draegerus non disputavit; cfr. Schmidt p. 83.

I, 1, 20 „labor in magicis astra piare focis“;²⁾

I, 2, 23 „studium conquirere amantes“;

substantivo „studium“ apud Val. Flaccum semel (Schmidt p. 85), apud Sil. Italicum ter infinitivus subiunctus est (cfr. Schinkel, Quaest. Sil. p. 56). De Vergilio cfr. Schaeffer p. 85.

Deinde legimus etiam apud Propertium formulam illam poetis illius aetatis adamatam „tempus est“: II, 5, 9 „nunc est discedere tempus“; III, 1, 1 „tempus lustrare aliis Heliconae choreis et campum Emathio iam dare tempus equo“. cfr. Schaeffer p. 85 et Schmidt, qui (p. 86) e Silio Italico quattuor, e Lucano et Valerio Flacco singula enumeravit exempla, et Bucht (de usu inf. ap. Ov. commentatio. Upsalae 1875 p. 23), qui ex Ovidio praebet met. 14, 808.

Iam accedo ad infinitivos ex adiectivis et participiis dependentes.

Cum praeter pauca exempla, quae Draegerus (II, p. 371) collegit, apud priscos scriptores latinos infinitivi ex adiectivis apti non reperiantur, inde a temporibus Lucreti, praecipue autem Vergili et

¹⁾ Huius structurae exempla collegit Krause (de Verg. usurp. inf. p. 71) e Verg. septem, Streifinger (p. 32) e Tib. duo; Schmidt (de usu inf. ap. Luc. etc. p. 81) e Lucano tria, e Val. Flacco unum, e Sil. Italico sex.

²⁾ Substantivum „labor“ apud Lucanum bis, apud Sil. Italicum quattuor (cfr. Schmidt p. 83), apud Vergilium bis (Krause p. 12) cum infinitivo invenitur.

Horati poetae latini saepe nominibus adiectivis infinitivos remotioris cuiusdam obiecti locum tenentes addunt.

Quo de usu quamquam Küblerus (de infinitivo ap. Rom. poetas a nominibus adiectivis apto. Berol. 1861) in universum disputavit et Draegerus fere omnia, quae in Properti elegiis indagavi exempla, iam in medium protulit, tamen pauca ita disseram, ut singula adiectiva, quibus infinitivi subiuncti sunt, in ordinem digesta exponam et brevem de aetate uniuscuiusque structurae adiungam annotationem.

Genetivi numero positi esse videntur infinitivi ex hisce apti adiectivis:

1. cupidus I, 19, 9 „cupidus falsis attingere gaudia palmis“; Ovid. met. 14, 215; cfr. etiam Tib. IV, 1, 35.

2. inops III, 1, 23 „inopes laudis conscendere culmen“.

3. nescius I, 16, 20 „nescia reddere preces“; V, 1, 76 „nescius signa movere“; Draegerus (II, p. 372) affert ex Horatio tria, Krause (p. 81) e Vergilio quattuor exempla, Schinkel (p. 52) e Silio quinque.

Ego addo ex Ovidio Her. 12, 49; Pont. 2, 9, 45, quorum versuum neque Draegerus (II, p. 272) neque Buchtius in commentatione sua (de infinitivi usu ap. Ovid.) mentionem fecit.

4. serus IV, 4, 35 „serus versare boves“; cfr. Hor. sat. I, 10, 21 „seri studiorum“, Sil. Ital. III, 255 „belli serus“.

Accusativi vicibus funguntur infinitivi e participio doctus apti. V, 5, 5 „docta mollire“; II, 3, 20 „par Aganippeae ludere docta lyrae“; V, 6, 24 „vincere docta“; (cfr. Reichenhart. Acta Sem. Erlang. Bd. IV, p. 479). Hanc structuram nobis praebet Tibullus (Senger p. 40), Ovidius (Bucht p. 22), Lucanus, Val. Flaccus, Sil. Italicus (Schmidt p. 89 et Schinkel p. 49).

Ablativi numero videntur positi esse infinitivi, qui dependent ex adiectivis:

1. Lassus III, 5, 12 „lassa vocare“; III, 7, 46 „lassa solvere“, 13, 26 „talos mittere lassa manus“, quod apud alios auctores eum infinitivo constructum non reperiri annotavit Draegerus (II, p. 376).

2. nobilis V, 10, 42 „nobilis fundere gaesa“ cfr. Draeger II, p. 376.

Restat, ut commemorem V, 5, 13 „audax imponere leges“; apud Catullum, Tibullum, Ovidium haec structura non occurrit, sed

ap. Horatium (cfr. Draeg. II. p. 375), ap. Lucanum (cfr. Schmidt p. 87), Sil. Italicum (cfr. Schinkel p. 48).

Hanc structuram, de qua supra disputavimus, ex imitatione quadam linguae graecae et laxiore — ut ita dicam — infinitivi usu ortam esse ex eo inprimis apparet, quod Horatio et poetis primi post Chr. nat. aevi¹⁾ frequentissima est. Cfr. Schaeffler p. 86.

Mentio mihi facienda est etiam infinitivi cum nominativo iuncti, quem apud Catullum quoque, Ovidium, Vergilium, Horatium, Statium, Lucanum reperimus (Draeg. II, p. 447).

Duobus locis II, 9, 7 et IV, 5, 40 a Draegero allatis addo III, 19, 12 „denegat esse miser“; III, 10, 4 „dolere nega“.

Hoc loco etiam illud annoto, Propertium post verba „videre, audire“ similiaque fere semper accusativum cum infinitivo ponere, nonnunquam autem constructionem in uno eodemque enuntiato variare: III, 12, 11 sq. „illic assidue tauros spectabis arantes et vitem docta ponere falce comas“.

In fine huius partis disputationis meae de singulari usu participii futuri et gerundivi pauca mihi exponenda sunt. Haec enim participia saepe loco enuntiatii finalis vel relativi vel condicionalis vel causalis posita sunt id quod apud scriptores, qui ante Augusti tempora fuerunt, non reperitur.

Enuntiatii finalis vicibus fungitur participium hisce locis: IV, 14, 40 „ducitur mortem habitura“; V, 4, 6 „poturas ire iubebat oves (= ut biberent)“; V, 6, 63 sq:

„Illa petit Nilum cymba male nixa fugaci,

Hoc unum, iusso non moritura die“.

Quae participia si spectamus hanc constructionem e lingua graeca in latinam esse petitam monemur (cfr. Isocr. VI, 1 „παρελίλυθα συμβουλευέσων“; Xen. Cyr. I, 3, 13 „παρασκευάζομαι ὡς ἀπιών“); I, 15, 41; V, 7, 47 sq.; huc refero etiam IV, 20, 4 (III, 20, 12 Hertzberg):

„Tu quoque, qui aestivos spatiosius exigis ignes, Phoebe, moraturae contrahe lucis iter“.

Hunc locum Hertzbergius (I. p. 141) ita explicat: „Iter lunae, quae nunc quidem aestivo anni tempore, si naturae legibus obsequatur, diutius sit moratura, contra has leges contrahe“.

Sed hanc explicationem longius arcessitam et perversam esse facile potest intellegi. Nam primum non de „Luna“ hoc loco agitur,

¹⁾ Apud Lucanum tricies, ap. Sil. Ital. quinquagies septies, ap. Val. Flacc. ter decies invenitur.

sed de „Sole“ (Phoebe, qui etc.), deinde participium „moraturae“ non pro apodosi condicionali, sed loco enuntiatii finalis positum esse apparet, si explicamus ita: „Contrahe (i. e. redde brevius) iter, ut lux moretur“ i. e. ne redeat dies tam celeriter. Nam si sol contrahit iter, eum tardius oriri hoc est morari plane est perspicuum.

Relativi enuntiatii locum tenet participium hisee locis; II, 1. 52 „pocula non nocitura privigno“; II, 4, 10 „nupta futura“; V, 11, 35 „iungor tuo sic discessura cubili“.

Causalis sententiae munere fungitur participium I, 15, 13 „visura dolebat“ (cfr. Soph. O. C. 420 „ἀλγῶ λέγουσα“; item verba ἦδεσθαι, ἀγανακτεῖν similiaque).

Conditionalis enuntiatii loco positum est participium V, 5, 61, sq:

„Vidi ego odorati victura rosaria Paesti
Saepe matutino cocta iacere Noto“.

Hertzbergius (I. p. 142) explicat: „rosaria, quae debebant vivere i. e. quae vellem victura fuisse“; sed in participio „victura“ significatio condicionalis esse mihi videtur, ita ut solvam: „rosaria, quae, nisi Notus ortus esset, victura erant“.

Simile exemplis nobis praebet V, 11, 84: „ut responsurae verba iace“ pro „verba iace mihi, quasi responderem“.

Versum I, 3, 32 „luna moraturis sedula luminibus“ recte explicavit Hertzbergius; nam participio futuri voluntatem poetae exprimi elucet. Sed ea, quae de v. V, 7, 22 „non audituri diripere Noti“ scripsit (I, p. 141), nimis arguta esse existimo. Contendit enim participio futuri rem interruptam et re vera non factam significari (p. 142).

Multo facilius atque simplicius puto interpretari: „Noti, qui audire noluerunt“.

Denique annoto participium futuri activi pro sententia secundaria positum apud Propertium terdecies, apud Tibullum novies (cfr. Streif. synt. Tib. p. 35) inveniri, saepissime autem apud Livium (cfr. Kühnast liv. Synt. p. 267).

Gerundivum notione participii praesentis passivi et loco enuntiatii relativi adhibitum legimus V, 7, 13 „perfide nec melior sperande“; 3, 26 „plorandas notas“; 1, 74 „verba pigenda“ (cfr. Draeg. II. p. 857).

Bis participium cum coniunctione iunctum inveni I, 15, 2, „haec tamen excepta perfidia“; III, 30, 33 „quamvis corrupta“.